

- İlk növbədə sizi Azərbaycan oxucusu adından salamlayır, xoş gəlmisiniz deyirik. Buaykı ana mövzumuz duadır. Duanın mahiyyəti haqqında nə deyirdiniz?

- Xoş gördük. Mən də iki ildir gələ bilmədiyim Azərbaycana yenidən gəlməyim və sevdiyim insanlara qovuşmağın sevincini yaşayıram. Fürsətən istifadə edərək bütün oxucularımızı sevgi ilə salamlayıram.

Dua görünən aləmdən maveraya göndərilən, göndərənə dəyər qazandıran, göndəriləni isə sevindirən xəbərdir, namədir, ərizədir. Bəzən iki ovuca sığar, bəzən yanaqlardan süzülən iki damla yaşa, bəzən də hıçqırıqların arasında özünə yer edər. Bəzən məzlumluqların, bəzən məğdur olmanın arasına yerləşər. Necə təqdim olunursa olunsun, xəbərin getdiyi məqamın bu vəziyyətdən çox məmnun olduğunu və cavab verdiyini bilir. **“Mən dua edin, Mən də sizin dualarınızı qəbul edirəm! (Mənə çağırın, harayınıza yetişməyə, yaxud yalnız Mənə ibadət edin, sizi mükafatlandıraram!) Mənə ibadət etməyi təklif edən sığdırmayanlar Cəhənnəmə zəlil olaraq girəcəklər!”**

(əl-Ğafir, 60) Yeni rəzil və zəlil olaraq cəhənnəmə girmək istəmiriksə, duadan uzaqlaşmamalıyıq.

- Dua insana necə təsir edir, nə kimi faydaları var?

- Hər şeydən əvvəl insanla bağlı bir xüsusu qeyd etməliyik. İnsan oğlunun gücünün, qüvvətinin bir sərhəddi var. Heç şübhəsiz ki, hamımız dəfələrlə insani acizlik yaşamışıq. İşlərimizin daşa dirəndiyi nöqtədə ən son sığınacaq və yalvarıb-yaxaracaq birinə ehtiyacımız var. Bəndə olmaq bunu zəruri qılır. Kibriya sifətinin yalnız Allah-Təalaya aid olduğunun idrakında olmaqdır bu.

İnsan oğlunun ən incə xüsusiyyətlərini ən gözəl şəkildə bilən, onu yaradan Allah (c.c) Furqan surəsinin son ayəsində **“De ki, duanız olmazsa, Rəbbim sizə nə dəyər versin!”**. Bir sözlə duanın insana ən böyük faydası Rəbbimizin bizə dəyər verməsinə vəsilə olmasıdır. Rəbbimiz dua edəndə dəyər verir, duadan üz çevirənsə heç bir qiyməti yoxdur.

Dua psixoloji və ruhi rahatlıq bəxş edir. Duaya yönəlmək insana ruhi cəhətdən rahatlıq

verir. Gücümüz çatan qədər əlimizdən gələnə etməklə məsuluq. Amma fiziki olaraq gücümüz çatmayan şeyləri edə bilməmək bizi məyus edir, zehni və qəlbi olaraq xiffət çəkirik. Məhz belə bir vaxt əlimizdən gələnə etdikdən sonra dua ön plana çıxar. Bu da imanlı bir qəlbin arxalanacağı yeganə istinad nöqtəsidir. Lakin bunu da unutmayaq ki, ağır və çətin zamanlarda dualarımızın qəbul olması üçün rahatlıq zamanlarında dua etmək lazımdır.

- Müsəlman iman şüurunu xsiyyətini üçün Allaha dua etməyə, Ona yalvarmaq nə mənasına gəlir?

- Dua müsəlmanın “lazımı-qeyri müfariqi”dir. Yəni, vazkeçilməz və olmaması imkansız vəsfidir. Rəbbimiz bizə duamıza görə dəyər verdiyi üçün, duasız ola bilmərik zətan.

Dua yönəlmək, acizliyini, heçliyini fərq etmək deməkdir. Dua Rəbbə yönəlib: “İlahi, Sən mənim Rəbbim, mənə Sənin aciz qulunam, budur, hüzuruna gəlmişəm”, - deyərək hər şeyin Ondən gəldiyini bilmək və istəməkdir. İnsanın bir heç olduğu halda bir damla sudan yarandığını düşünərək, dünyaya gəlişinin, var oluşunun Onun əliylə olduğunu dərk edərək istəməkdir.

Əslində, dua ilə şükür iç-içədir. Bizim üçün əhəmiyyət kəsb edən bir çox orqanımız var. Düşünün ki, bunlardan biri, məsələn, gözümüz yoxdur və dua edərək Rəbbimizdən bir göz istəyirik. Sevdiklərimizi görmək, Rəbbimizin göndərdiyi kitabı oxuya bilmək və bu kimi gözəlliklərə qovuşmaq üçün belə bir mexanizm olsaydı, halımız necə olardı? Məsələn, göz bəbəyimizi, ağ təbəqəsini hara yerləşdirmək istərdik? Göz qapaqlarının lüzumunu bilmədiyimiz üçün onları istəməsəydik, nə olardı? Qaşlar, kirpiklər... Onlarla üzümüz bu şəkildə dua ilə formalaşsaydı halımız necə olardı? Duamızda şükür də olmalı deyilmi? Həm də ömür boyu. Halbuki Rəbbimiz bizə heç bir tələbimiz olmadığı halda bu qədər nemətlərini bizə bəxş edib. Məhz ona görə də dualarımız həmdlə başlayır. İlk növbədə şükür edirik, sonra istəyimiz gəlir.

Müsəlmanın təfəkkürü də dua ilə iç-içədir. Təfəkkürümüz qeyd etdiyimiz tərzdə olarsa, dua halına da gəlmiş olar...

- Bəzi insanlar dua oxumaqdan çox kağıza yazıb üzərində gəzdirməyi üstünlük verirlər. Bu kimi yazılan duaların təsiri varmı? Yoxsa oxumaq zəruridir?

- Bütün işlərimizdə, namazımızda da, zəkatımızda da, dolayısıyla duamızda da nəticənin hasil olması üçün əsas olan şəxsin hansı qəlbi səviyyəyə sahib olmasıdır. Bəlkə bir adam çox gözəl sözlərlə, təmtəraqlı cümlələrlə dua edər, amma o an qəbul olmaz. Amma başqa biri səmimi qəlblə ümməti-Muhammədi düşünərək qayğı ilə dua edər, bəlkə qurduğu cümlələr təmtəraqlı deyil, amma duası qəbul olar.

Dua yazılacaqsa, xüsusilə oxuya bilməyənlər üçün yazılmalı, Qurandan ayələr və ya sünnədə oxunması tövsiyə olunan dualar olmalıdır.

- Dua etməyə üçün müəyyən bir vaxt varmı, yoxsa zaman və məkən fərqi olmadan duaya davam etməliyik?

- Allah Rəsulunun həyatına baxanda hər anının dua ilə iç-içə olduğunu görürük. Evə girəndə, evdən çıxanda, ayaqqabı geyinəndə, çıxaranda, paltarını dəyişdirəndə, yatanda, yuxudan duranda, yemək yeyəndə, su içəndə, ailəsi ilə birlikdə olanda, doğum, ölüm, ticarət, döyüş kimi işlərdə, hətta ayaqyoluna gedəndə, çıxanda belə... Əlqərəz, böyükdən-kiciyə həyatın bütün mərhələlərində əli, dili, ürəyi daim Rəbbinə yönəlmiş idi. Ondan nə işə diləyirdi... Rəsulullahın bu halı daimi idrak halından başqa bir şey deyildi.

Necə ki, gün ərzində qulluqdan kənar zamanımız olmamalıdır, dua üçün də eynisini düşünməliyik. Dualarımız üçün səma qapıları hər zaman açıqdır. Lakin heç vaxt *“dua edirəm, amma qəbul olmur”* hissənə qapılmamalıyıq. Etdiyimiz hər duaya görə daima savab alırıq. Həmçinin unutmamaq lazımdır ki, dua halımız Rəbbimizin xoşuna gəlir. Duaya davam halımız sürdükcə bir tərəfdən qəlbi səviyyəimiz də duanın qəbuluna səbəb olacaq səviyyəyə yüksələcəkdir. Bezmədən, usanmadan duaya davam etməliyik.

Bu vəziyyəti Mövlana həzrətləri çox ibrətli bir hekayə ilə belə nəql edir:

Dua edənin “Rəbbim” deməsi Allahın “buyur, ey qulum” deməsidir... Bir nəfər hər gecə qalxıb Allahı zikr və dua edirdi. Bir gün şeytan ona vəsvəş edib dedi: “Ey Allah çox zikr edən adam, bütün gecə Allah deyib çağırmağın müqabilində sənə “buyur” deyən varmı? Heç bir cavab almadığın halda nə vaxta qədər dua edəcəksən?”

Həmin adamın qəlbı qırıldı, başını qoyub yatdı. Yuxuda ona belə dedilər: “Özünü gəl, oyan! Nə üçün duanı, zikri fərk etdin? Nə də n usandın?” O: “Bugün qəlb r buyur deyən bir cavab almadım, qapıdan qovulmaqdan qorxuram”,- dedi. Bu zaman belə deyildi: “Sən nin Allah deməyin Onun buyur deməsi sayı sındır... Sən nin yalvarman Allahın sən nin ruhuna xəbə r uçurmasındandır. Sən nin çalışmaların, sə yə rin, çarə axtarmağın Allahın sən ni özünə yaxınlaşdırması, ayaqlarındakı bağları açmasıdır... Sən nin qorxun, sevgin, ümidin Allahın lütfünün kəmə ndidir. Sən nin hər “Ya Rəbb” sözünün altında Allahın “buyur” deməsi var...

Qafilin, cahilin canı bu duadan uzaqdır. Çünki ona “Ya Rəbb” demə icazəsi verilməyib. Ağızında, dilində kilid var... Başına bəla gələnə ağlayıb, sızıldamaması üçün Allah ona dər, qəm, ağrı və kəlb r vermədi... Buradan başa düş ki, Allaha dua etməni, Onu çağırmana səbəb olan dər dünya səlfənə tində n daha üstündür...

Dərsiz dua soyuqdur. Dərdli ikən edilən dua könüldən qopar...

- Müsəlmanın imanının dilində n düşürməyən cəmiyyəti dua nə olmalıdır?

- Hz. Peyğəmbərin 24 saatına baxmaq lazımdır. Onun hər hərəkəti, halı dua idi. Onun dualarını həyata tətbiq etməli, necə dua edibsə, elə dua etmək lazımdır.

Yenə Mövlana bu xüsusda belə deyir: “Peyğəmbərlərin duasını öyrənib onları etmək lazımdır. Çünki Peyğəmbərlərin duası səmələrdə o qədər məsafəni qət edərək Uca Allahın dərgahına necə çatacağını bilir”.

Məsələn, Hz. Adəmlə Həvva anamız cənnətdən dünyaya endirildikləri zaman çox nəzakətli şəkildə bağışlanmalarını istəmişdilər:

“Ey Rəbbimiz, biz nəfsimizə zülm etdik. Əgər bizi bağışlamazsan, ziyana uğrayanlardan olarıq” . İşlədikləri xətaya o qədər peşman olmuşlar ki, birbaşa bizi bağışla demirlər, həya edirlər. “Əgər bağışlamazsan, ziyana uğrayanlardan olarıq”, sözü istəyin ən aşağı mərtəbəsidir

sanki.

- Çox dəyərli vaxtınızı bizə ayırdığınız üçün oxucularımız adından sizə təşəkkür edirik. Görüşməyə ümidilə...

- Əslində, oxucularımızla bir daha görüşmə fərsəti verdiyiniz üçün mən təşəkkür edirəm. İcazənizlə son söz yerinə ağız, könlü dualı insanın varlığın əsl mahiyyətini idrak edən insan olduğunu, duasız insanın öz varlığı daxil olmaqla kainatdakı heç bir varlığın var olma sirlərini idrak edə bilməyən insan olduğunu unutmayaq demək istədim. Əks halda bu idraksızlıqdan biganəlik, şüursuzluq, narazılıq, inkar, qəlbi qəflət, üsyan çıxar... Yaradanla əlaqələr kəsilər. Rəbbimiz dilimizi duadan, qəlbimizi yalvarışdan uzaqlaşdırmasın. Amin.